

ISSN 0207-5474

Бастауыш

М Е К Т Е П

ӘДЕБИЕТТІК ОҚУ

2-сынып (12 жылдық)

Р.Қ. ӨМІРТАЕВА,

№4 мектеп-гимназияның бастауыш сынып мұғалімі

Тақырыбы: “Боран”, авторы С.Мұқанов

Сабақтың мақсаттары:

1) Тақырып мазмұнындағы негізгі кейіпкерлерді айқындата отырып, идеялық мазмұнын түсіндіру;

2) “Көңілді еді қыс қандай?” бөліміне шолу жасай отырып, оқушы ойын тыңдау, сөйлеу дағдыларын қалыптастыруға ықпал ету;

3) Адам еңбегін бағалай білуге тәрбиелеу, ұлттық дүниетанымын тереңдетуде шығармашылыққа баулу.

Пәнаралық байланыс: дүниетану, еңбек, бейнелеу, әдебиет т.б.

Көрнекіліктер: Автор портреті, ұнтаспа, оқушылар сурет көрмесі; тақырыпқа байланысты көрнекілік.

Сабақтың түрі: дәстүрлі (кіріктірілген десе де болады).

Әдіс-тәсілі: сұрақ-жауап, жаңа технология элементтері.

I-бөлім. Қысқы табиғат құбылыстарына шолу.

Сұрақ-жауап арқылы қысқы табиғат құбылыстарына шолу.

а) Қазір қандай жыл мезгілі және қандай айлар жатады? (Қыс мезгілі. Желтоқсан, қаңтар, ақпан.)

ә) Қыс айындағы табиғатқа шолу жасайықшы, қандай құбылыстар болады? (Күн суық, қар

жауады, жел тұрады, аяз қысады, қырау басады, боран болады.)

б) Тірек схемасы бойынша қар, жел, аяз, тұман, қырау түрлерін еске түсірту.

в) Қар түрлеріне түсініктеме:

Қырбақ қар – жұқа жауған қар.

Омбы қар – ат бауырына дейін келетін қар.

Сүрі қар – ерте түсіп ерімей, қыс бойы қалыңдаған тозаң, топырақ сіңіп бетікүлгін нығыз қар.

Үйме қар – боранды жел сырғытып, бір жерге тау-төбе болып үйілген қар.

Үрме қар – жел үрлеп, жиынтықтаған тығыз қар.

Ақша қар – жаңа жауған таза қар.

II-бөлім. 1. Жаңа сабақ.

а) Жаңа сабақты бастамастан бұрын қысқы табиғат құбылыстарына қар, аяз, жел, тұман, қыраудан басқа қандай құбылыс айтылмағанын еске түсірте отырып, тақырыпты ашу, хабарлау.

ә) “Боран” авторы С.Мұқанов.

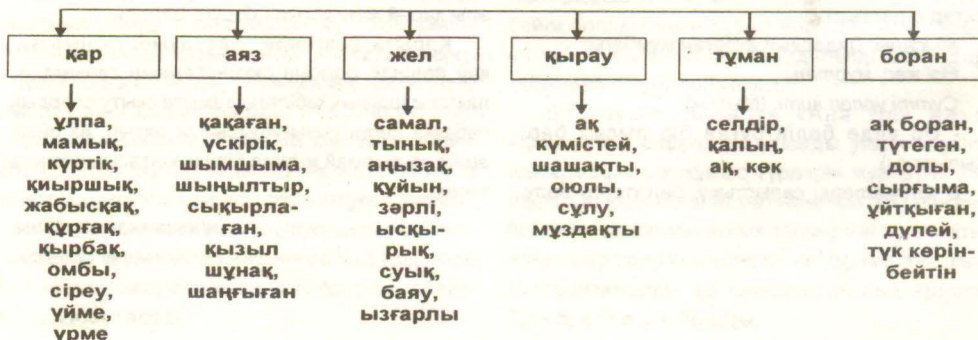
Боран түрлеріне шолу: *ақ боран, түтеген, долы, сырғыма, ұйытқыған, дүлей, түккөрінбейтін* т.б.

б) Ұнтаспадан боранның соғуын тыңдау.

2. Оқулықпен жұмыс:

а) мұғалімнің мәтінді оқуы;

ә) оқушыларға оқыту.

3. Сөздік жұмысы:

Қос – жылқышының паналайтын, ықтайтын баспанасы.

Мылқау – тіл жоқ, сөйлемейді.

4. “Боран” тақырыбына байланысты көрнекілікті көрсете отырып, боран мен желдің кейіпкерлерін атату, мәтіндегі қимыл, құбылыстарын оқулықтан тауып оқыту, өздіктерінен түсініктерін тыңдау.

5. Соңғы азат жолдағы мәтінді оқи отырып? “Жылқышыға қарап неге жымиды деп ойлайсыңдар?”

а) Мәтіндегі негізгі кейіпкер кім? Жылқышы, оның еңбегі, тіршілік әрекеті, мылқау табиғат.

Жылқы малы жайында түсінік беріп өту:

Тақ тұяқты мал, өзінің азығын тұяғымен теуіп жейді; түрегеліп тынығады, яғни ұйықтайды. Бірақ та бір орнында тұрмайды; қыста таза қар жейді; жазда судың тұнығын ішеді. Сондықтан, мінсең – көлік, жесең – тамақ, ішсең – сусын деп бағалаған.

Қазақ халқы жылқыны – малдың патшасы деген, айнымас серігі. Жаугершілік заманда жылқы малының ерлігі, талай батырдың серігі болғандығын ақын-жазушылар талай суреттеп, жырлаған.

Мысалы: Алпамыс батырдың Тайбурылы, Қобыланды батырдың Байшұбары, Ақансерінің Құлагері аңызға айналғаны шындық.

Жылқыға байланысты мақалдар, ырым-тыйым сөздерді еске түсірейікші.

Тай атқа,

Ат мұратқа жеткізер.

Алып анадан туады,

Ат биеден туады.

Атқа, жылқышыға байланысты ырым-тыйымдарды айту.

а) Жылқышы ұстайтын құрықтан, балта мен бақанның үстінен аттауға болмайды.

Өйткені: құрық, бақан аттаған байымайды, балта аттаған жарымайды деген сенім бар.

ә) Қорада тұрған аты иесін көріп, аузын ашып есінесе – жақсылық нышаны.

б) Жолға жүргелі тұрғанда құмалақ тастаса – жолым болады деп ырымдаған.

в) Мініп жүрген атын ағайын, туысқа сыйға бергенде немесе басқа бөтен адамдарға сатса, ноқтасы мен жүгенін алып қояды. Оны үйдің оң

жақ босағасына іліп қойып, үнемі майлап, баптап ұстайды.

Әр оқушының ойын тыңдау. “Ой толғау”.

Себебі: табиғат та адам еңбегін құрметтейді, табиғат бас иеді. Ендеше, “Еңбек – бәрін жеңбек” мақаласымен қорытындылады.

4. Жыл мезгіліндегі боран түрлері (боран жазда, қыста, көктемде, күзде де болады).

Жазда – топырақты дауыл.

Күзде – жапырақ, топырақ.

Қыста – қар борайды.

Көктемде – ағаштар сынып кетуі.

Осы құбылыстар ненің әсерінен болады?

Ендеше:

жел – боранның күшейткіш құбылысы,

аяз – қыраудың құбылысы

қар – қыста жауатын ақ түсті тоңазыған тосап т.б.

III-бөлім. “Көңілді еді қыс қандай?” бөлімін қайталап өту.

“Көңілді еді қыс қандай?” бөлімін қайталай отырып, қыс туралы халық болжауларын айтқызу (үйге берілген тапсырма).

а) Мысалы: Бұлт желге қарсы жеңкісе, қар жауады.

Күзде ағаштың жапырақтары ерте түссе, қыс қатты болады.

Үйрек бір аяғымен тұрып, басын қанатының астына жасырса, аяз болады.

Қыста тауық ерте қонақтаса, күн суытады.

ә) Ойын ойнату: “Қай мәтіннен? Авторы кім? Қай өлеңнен т.б.”

Мақсаты: Оқушылардың есте сақтау қабілеттерін дамыту, сөйлеу дағдысын қалыптастыру.

б) Дәптермен жұмыс. “Боран” құбылысын, түрлерін сипаттап оқулықтан өздіктерінен тауып жазу.

IV-бөлім. Қорытынды бөлімі.

а) сұрақ-жауап арқылы “Боран” тақырыбының азат жолдарын пысықтау.

ә) оқушылардың ойын тыңдау, өздеріне бағалату.

б) оқып, табиғат құбылысы туралы жазылған жолдарын дәптерлеріне жазу.

в) екі азат жол мәтінін жаттап, ырғақпен баяндап келу.

Астана қаласы.